

[Socialministeren]

muligheder for at effektivisere, og en nærmere vurdering må derfor afvente resultaterne af det ovenfor omtalte udvalgsarbejde.

I bistandsloven foreslås endvidere indført en bestemmelse om, at anke til et amtsankenævn skal ske inden 4 uger. Denne bestemmelse har først og fremmest betydning ved, at kommunerne og amtsankenævnene ikke som nu kan komme ud for at skulle behandle sager, som kan være temmelig gamle. Samtidig opnås større harmoni mellem bestemmelserne om ankefrister i de sociale love.

Da amtsankenævnene efter forslaget normalt bliver eneste klageinstans i en række sager, er det skønnet nødvendigt at styrke amtsankenævnene. Det foreslås derfor, at antallet af medlemmer ud over formanden forøges fra 2 til 3 personer, hvoraf en skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig eller økonomisk eksamen eller anden dermed ligestillet eksamen. Dette uddannelseskrav svarer til de krav, der stilles til chefen for ankestyrelsen og ankecheferne. Amtsankenævnet vil herefter bestå af 4 medlemmer, og det foreslås, at afgørelse i nævnet træffes efter stemmeflerhed, og såfremt stemmerne står lige, skal formandens stemme være udslagsgivende.

Med disse bemærkninger, og idet jeg i øvrigt kan henvise til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til energiministeren [om den fremtidige energiforsyning].

Af Maisted (FP).

(Forespørgslen anmeldt 21/1 83).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 103:

Forslag til lov om Dansk Olie & Naturgas A/S m.v.

(Fremsat 14/1 83).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Poul Nielson (S):

Dette er en sag med en vis forhistorie. Vi forhandlede som regering sidste forår med partierne det radikale venstre og kristeligt folkeparti om en generel lovgivning om styringen af D.O.N.G. og en forstærket parlamentarisk indsigt. Vi var enige om hovedprincipperne og endda så enige, at det udadtil i pressen blevet slået fast, at det var noget, de tre partier godt kunne finde ud af.

Men vi nåede det ikke, og den daværende regering bebudede så, at man i oktober ville komme med et forslag. De daværende egentlige oppositionspartier var ikke med i de drøftelser, men havde et andet forslag liggende, og det gik ud på at omdanne D.O.N.G. til en § 2-virksomhed, til meget klart og strikte at afgrænse, hvad selskabet må og ikke må, altså noget, der på mange måder afviger meget, meget stærkt fra det, regeringen nu har lagt frem, og som jo på overfladen arbejder ud fra en normal selskabskonstruktion.

Alle disse diskussioner om lovgivningen er imidlertid ikke det egentlig afgørende i sagen. Bag ved diskussionen ligger jo, at der er uenighed mellem partier i folketinget om, hvad et fællesejet offentligt foretagende skal, og hvad det ikke skal. Det er deraf, vi har den løbende diskussion, mere end af fraværet af en lov, uanset om man laver den på den ene eller den anden måde. Vi har altså accepteret, at der er et forholdsvis bredt ønske om en lovgivning, men det, regeringen har lagt frem, mener vi ikke kan bruges.

Vi synes, at det afgørende i den borgerlige stillingtagen sådan set er, at man er negativ over for en indsats organiseret af fællesskabet på et normalt forretningsmæssigt grundlag. Man ønsker ikke at bruge samme organisationsform, fleksibelt og kommercielt orienteret, som når erhvervslivet i øvrigt gør ting og sager.

I stedet for det, man har talt om som en privatisering, er det, man laver, i virkeligheden en statscentralisering.

[Poul Nielson]

På et bestemt punkt er det nødvendigt at fremhæve, at der er en meget direkte skadevirkning af regeringens lovforslag, og det er vedrørende § 8, hvor man vil stikke et dræn ind i D.O.N.G.s datterselskab Dansk Olierør A/S. Det vil umuliggøre, at firmaet som sådant kan tjene penge, som så kan danne baggrund for normal kommercielt orienteret udvikling i koncernen som sådan.

Derfor er det også rigtigt at sige, at DO-RAS er omfattet af kulbrinteskatten med en marginal trækprocent på 83,5. Det blev fastslået sidste år. Hvad vil man mere end det? Ja, hvis man vil mere end det, er det, fordi lige så snart der overhovedet er et overskud, skal det ind i statskassen. Det er ikke en kommerciel tankegang. Ingen andre selskaber bliver jo behandlet på den måde. Hvorfor skal der være en særbehandling og altså en negativ særbehandling her? Det kan vi ikke se nogen logik i.

Vi mener også, at ministeren med dette koncentrerer magten og fjerner grundlaget for en selvstændig beslutningskompetence og et selvstændigt beslutningsansvar, som ellers skulle være til stede selskabsmæssigt i bestyrelsen for D.O.N.G., og flytter det, ikke nødvendigvis over til ministeren, men over til et tomrum mellem ministeren og folketinget, idet der, sådan som det er lagt op, skal ske en deling.

Jeg skal erindre om, at sidste år, da disse spørgsmål blev diskuteret, vægrede de borgerlige partier sig ved selve tanken om et repræsentantskab eller en anden måde, hvorpå ministeren ville kunne, som man sagde, dække sig ind i folketinget hele tiden. Det var man imod. Men det, der foreslås her, er jo det samme. Vi synes, det skaber uklarhed i stedet for noget som helst andet.

Der er behov for at respektere rollerne noget bedre, end der hidtil har været tale om, og det, der foreslås her, lever i hvert fald ikke op til det, energiministeren så smukt har sagt til Jydske Tidende den 21. november 1982 om, at selv om han er eneaktionær, skal han ikke diktere selskabernes daglige drift. Det er faktisk det, der bliver tale om.

Annelise Gotfredsen (KF):

Efter al den uro, der i de senere år har været om det statslige aktieselskab D.O.N.G., er det tilfredsstillende, at der nu bliver taget

initiativ til en lovgivning, der kan bringe forholdene omkring dette selskab og folketinget og ministeren ind i mere klare rammer, så der kan blive mere ro om foretagendet. Der har jo under tidligere debatter været vist stor forståelse for at få skabt denne parlamentariske kontrol, og vi kan fuldt ud støtte dette forslag og håber i øvrigt på, at udvalgsarbejdet vil skabe den fornødne forståelse og enighed.

Energiområdet er jo i disse år overordentlig risikopræget og inde i en dramatisk udvikling. Vi oplever nu et fald i oliepriserne, som jeg som forbruger kun kan være tilfreds med, og jeg deler ikke den tidligere ministers, hr. Poul Nielsons, forestillinger om, at forbrugerpriserne nu bør holdes kunstigt oppe. Jeg ville egentlig godt spørge hr. Poul Nielson, om disse tanker også deles af den socialdemokratiske gruppe eller de er udtryk for hr. Poul Nielsons egen opfattelse.

Men det er i hvert fald et område, hvor man kan se, at man risikerer at skulle investere store midler, og D.O.N.G. har allerede et stort kapitalbehov, som vil vokse yderligere i de næste årtier. Samfundets og folketingets øjne hviler med rette på dette selskab. Det er jo langtfra alt, der er foregået i D.O.N.G.s regie, som jeg vil betegne som kommercielt tilfredsstillende. Jeg behøver blot at nævne den klokkerene oliekontrakt, der ud over forskellige uheldige betingelser af politisk art kun tillod opsigelse fra én side, og det var ikke den danske.

I øvrigt nyder D.O.N.G. jo på visse områder en særstilling, som ikke er beskåret private selskaber, der må ligge under for den hårde konkurrences vilkår. Jeg hentyder til gasprojektet, som vækker konstant bekymring på grund af en tvivlsom rentabilitet, og som har nødvendiggjort en særlovgivning, der indebærer statslig underskudsdekning, for at man kan fastsætte en gaspris, der ikke dækker omkostningerne, og som man har holdt kunstigt lav, idet gassen ellers ville blive dyrere end andre energiformer og derfor usælgelig. Der er også skabt undtagelser fra monopoltilsynets almindelige regler, hvilket må anses for højst konkurrenceforvridende over for private foretagender.

D.O.N.G. kan jo under den gældende lovgivning foretage vidtgående dispositioner, når blot de ligger inden for vedtægterne og ikke kræver statslige bevillinger. Det kan

[Annelise Gotfredsen]

næppe betragtes som ulovligt, at D.O.N.G. lånte midler fra sit datterselskab DOFAS til at forberede olieefterforskning, men det var parlamentarisk uheldigt, da en sådan virksomhed ikke var drøftet i folketinget.

D.O.N.G. er godt på vej til at blive en stat i staten, en regulær gøgeunge, der kan ende med at jage både søskende og forældre ud af reden ved uhensigtsmæssig og måske uønsket anvendelse af statsmidler, og der er jo altid et sikkerhedsnet i form af tilskud af nye statsmidler. Det er velbegrunder med en bedre kontrol med dette selskab, som ved en knopskydning af datterselskaber er blevet endnu mere uoverskueligt, og jeg vil egentlig opfordre ministeren til for overskuelighedens skyld – selv om jeg erkender, at dette ikke kan gøres fra den ene dag til den anden – at prøve at skille disse datterselskaber ud til en selvstændig tilværelse.

Jeg mener, at den orienteringspligt, forslaget giver ministeren over for et folketingsudvalg, vil sikre, at der vanskeligere end før opstår uro og usikkerhed over for virksomheden og over for, om virksomheden overskrider flertallets politiske linje, men det er naturligvis ikke meningen, at der skal forekomme indblanding i den daglige ledelse. Det vil imidlertid ikke længere være muligt, at ministeren kan betragte selskabet som sin private legeplads til forfølgning af politiske mål, der ikke er i overensstemmelse med folketingets flertal, men det har ikke været ønsket at fragte ministeren ansvaret for selskabets ledelse, og derfor må ministerens indflydelse gennem valg af bestyrelse og adgang til at udøve sin myndighed på generalforsamlingen bevares. Ansvar og indflydelse kan ikke adskilles her.

Nu har det jo vist sig, at ikke alle regeringsudpegede embedsmænd i bestyrelsen har været helt så loyale som ønskeligt, og man burde måske overveje, eventuelt i vedtægterne, at fastslå, at der skal udpeges erfarne, kommercielt anerkendte folk fra det private erhvervsliv til at bestride dette vigtige bestyrelseshverv. Det er givet, at skal dette samspil mellem minister, folketing og selskab fungere efter hensigten, må der være en positiv, loyal indstilling fra alle parter, og det er jo desværre ikke det, vi har været mest forvænt med fra selskabets ledelse.

Jeg tror, at der med dette forslag vil være stor mulighed for en roligere udvikling, men det må fremtiden naturligvis vise.

Må jeg slutte omtalen af dette lovforslag her i første omgang med at sige, at jeg naturligvis er enig i, at afgiften fra olierørsledningen skal tilfalde staten til nedbringelse af statens udgifter.

Lennart Larson (V):

Det lovforslag, som behandles i dag, har været efterlyst længe, og formålet med det er selvfølgelig at vende tilbage til de forudsætninger, der i sin tid dannede grundlaget for, at D.O.N.G.s aktiviteter kunne hvile på forretningsmæssige principper. Det gælder for samtlige selskaber i koncernen, men det er klart, at det i særdeleshed gælder for Danmarks største projekt gennem tiderne, nemlig naturgasprojektet.

Venstre er enig med regeringen i den opfattelse, regeringen har af, hvorledes offentlige virksomheder skal styres, herunder også når regeringen i sit investeringsprogram siger, at sigtet med offentlige erhvervsvirksomheder er at gøre virksomhederne mere resultatorienterede og at søge at lægge et loft over underskudsdekningen til gengæld for en større frihed til at disponere forretningsmæssigt. Endvidere må statsprojekter så vidt muligt være selvfinansierende og gerne på længere sigt bidrage til styrkelse af de offentlige finanser.

Når det drejer sig om styringen af D.O.N.G.s aktiviteter, er sigtet nærmere at sikre, at myndigheder varetager de opgaver og udøver de beføjelser, der er tillagt dem i love og eneretsbevillinger i forbindelse med selskabets virksomhed, på en rimelig og forsvarlig måde, samtidig med at energiministeren varetager statens forretningsmæssige interesser som eneaktionær i selskabet. Det fremgår da også tydeligt af bemærkningerne til regeringens lovforslag, at det har været afgørende at opretholde en rimelig balance mellem det parlamentariske indseende med selskaberne og hensynet til, at de kan drives forretningsmæssigt.

Alle burde egentlig kunne være enige om, at D.O.N.G. skal drives forretningsmæssigt, alene fordi dette princip er i overensstemmelse med aktieselskabslovens hovedprincipper: en effektiv ledelse, hvor en indsigt for beslut-

[Lennart Larson]

ningstagerne i økonomien og det økonomiske ansvar skal følges ad. Det gælder ikke mindst virksomheder med en stor aktiekapital, idet der naturligvis er en sammenhæng mellem aktiekapitalens størrelse og kravene til selskabet.

Det danske samfunds største projekt gennem tiderne er D.O.N.G.-projektet, og hvis regningen for en uprofessionel ledelse skal betales, er der kun skatteborgerne til at gøre dette. Derfor er det netop til almenhedens vel, at man får gennemført D.O.N.G.s aktiviteter så kvalificeret som muligt, og derfor er det urigtigt, når den tidligere energiminister i Jyllands-Posten i lørdags siger, at han opfatter regeringens kritik af Jens Christensen:

»... som en panisk handling, der afspejler, at den borgerlige regering har svært ved at leve med et selskab, der nu forsøger at tjene almenhedens interesser i modsætning til de multinationale selskaber.«

Det citat er en fuldkommen forvrængning af kendsgerningerne, for det, der er regeringens hensigt, er netop at skabe et stærkt selskab, der forretningsmæssigt på lige fod kan spise kirsebær med de store, et statselskab, der ikke er så uprofessionelt ledet, at det hver gang vil tabe i forhold til de kræfter, det skal stille op imod.

Grundlaget for alle folketingets beslutninger om de store anlægsinvesteringer var et detaljeret økonomisk talmateriale, og det var også grundlaget, da man startede diskussionen om hele D.O.N.G.s aktivitet ved vedtagelsen af alle anlægslovene i 1979, hvor det økonomiske baggrundsmateriale gik lige fra de overordnede investeringsprofiler og ned til de mindste arbejder. Og sådan skal det være, når man tager stilling til store investeringer; det kræver alle investorer.

Selv har folketinget gang på gang bedt om at få stillet et lignende materiale til rådighed, således at det hele tiden har været muligt at følge udviklingen. Det har imidlertid ikke været muligt at få dette materiale; man har ikke villet give folketinget de fornødne oplysninger under henvisning til, at der er tale om forretningshemmeligheder.

Hvis man skal drage en parallel til regeringens forslag, så har Danmark en række forsyningselskaber, som er ledet enten af en direkte ansvarlig generalforsamling og bestyrelse, som det er tilfældet i forbrugerejede selskaber, eller af kommunalbestyrelsesud-

valg, som har det direkte politiske og økonomiske ansvar sammen med selskabets ledelse. Det er denne ledelsesstruktur, der har gjort danske forsyningsvirksomheder så effektive, som tilfældet er. Især i statsjede selskaber er det vigtigt, at man altid kan placere ansvaret, og det kan kun gøres med en stærk ledelseskonstruktion.

Sekretariatschefen, Søren Guldberg, D.O.N.G., udtrykker i en særlig udtalelse til udvalget om en forberedelse af lovgivning for Dansk Olie & Naturgas, at mange spørgsmål fra folketinget om D.O.N.G.s virksomhed må tages som udtryk for en reel interesse for at følge med i selskabets virksomhed. Men det, der er brug for, er at få et direkte ansvar, ikke et ansvarsforflygtigende repræsentantskab af den karakter, som D.O.N.G. foreslår. Ansvaret må kunne placeres direkte.

Til lovforslagets enkelte bestemmelser vil venstre kun knytte den kommentar, at vi forstår bestemmelsen i § 4, stk. 2, således, at den direkte vil kunne finde anvendelse på en sådan måde, at det foreslåede folketingsudvalg skal have forelagt årsregnskaber og analyser sammen med analyser af drifts- og anlægsbudgetter og have adgang til at få foretaget en dyberegående gennemgang af disse analyser af erhvervsøkonomiske rådgivere, f.eks. statsautoriserede revisorer og bankøkonomer.

Det har aldrig været mere nødvendigt end lige nu at modvirke følgerne af den krise, vi er inde i for øjeblikket. Derfor er beslutningsprocessen i D.O.N.G. altafgørende. Den er væsentlig for beskæftigelsen, den er væsentlig for styringen af vores omkostningsniveau og vor konkurrenceevne, og den er væsentlig for vores betalingsbalance. Derfor kan venstre ikke acceptere, at et forum af interessegrupper skal danne et repræsentantskab for D.O.N.G., og vi må derfor anbefale regeringens forslag.

Kalnæs (SF):

Denne diskussion om D.O.N.G.s forhold og om en lovgivning om D.O.N.G.s forhold har jo stået på i meget lang tid, og den har givet stor usikkerhed. Denne usikkerhed har givetvis ikke gavnet arbejdet i D.O.N.G., og den har heller ikke gavnet eller forøget tilliden til D.O.N.G. ude omkring i befolkningen. Vi mener derfor i SF, at det er nødven-

[Kalmæs]

digt, at vi får en afklaring hurtigst muligt; det vil være gavnligt for det fremtidige arbejde. Men det er selvfølgelig en forudsætning, at det skal være en holdbar afklaring.

Vi har i SF hele tiden været tilhængere af, at der skulle være et stærkt offentligt engagement i energisektoren. Det er faktisk den eneste måde, hvorpå man kan sikre, at samfundsmæssige hensyn får en rimelig plads i energiforsyningen. Hidtil har det jo været sådan, at oliefor syningen – og det er jo olie, vi først og fremmest baserer vores energiforsyning på – fuldstændig er blevet domineret af multinationale olieselskaber, og det vil jeg sige, at når jeg taler om et stærkt offentligt engagement i energiforsyningen, drejer det sig altså om, at det skal være et engagement, som kan gå ind i konkurrence med de multinationale olieselskaber.

Derfor må sådan et offentligt selskab kunne handle hurtigt og effektivt på lige fod med de private selskaber, og derfor må det også være et aktieselskab med samme handlefrihed inden for de rammer, som det har, og det er jo altså nogle, der tager hensyn til energipolitik og til at få et overskud til samfundet, mens de rammer, som de øvrige olieselskaber har, er et spørgsmål om at skaffe overskud til disse olieselskaber.

Vi har i SF ikke krævet nogen lovgivning om D.O.N.G. Vi mener ikke, at den ordning, som man har nu, er særlig ideel, men vi synes heller ikke, at de to lovforslag, som vi har til behandling i dag, er ideelle.

Energiministerens forslag mener vi vil begrænse D.O.N.G.s handlefrihed i betydelig grad. Vi mener, at forslaget om, at ny virksomhed i D.O.N.G. og væsentlige energipolitiske dispositioner i D.O.N.G. skal forelægges et folketingsudvalg, kan give uendelige diskussioner om, hvad der er nyt, og hvad der er væsentligt, og det er ikke diskussioner, der bare foregår ét sted, men det er diskussioner, som først foregår i D.O.N.G. og dernæst i ministeriet og derefter i folketetinget. Og inden vi er kommet så langt, er det højst tænkeligt, at der ikke rigtig er brug for dispositionerne mere, eller at de skulle have været anderledes i hvert fald.

Det kommer til at betyde, at man i ministeriet må følge alle D.O.N.G.s aktiviteter meget nøje for ikke at risikere at forsømme sin orienteringspligt og sin forelæggelsespligt over for folketetinget. Og det er ikke bare no-

get, jeg siger, for det fremgår meget tydeligt af bemærkningerne også, både at der kan være tvivl om, hvad der skal forelægges, og at ministeriet skal følge nøje med i alt, hvad der foregår. Det vil sige, at man i vidt omfang får en sagsbehandling i energiministeriet, og dertil må jeg sige, at et aktieselskab skal kunne arbejde frit inden for de rammer, som er fastlagt, og inden for de rammer skal det være bestyrelsens ansvar, hvad der foregår. Laver man det ikke på den måde, fungerer det ikke, og man kan godt være fristet til at tro, at det faktisk er regeringens hensigt, at det heller ikke rigtig skal fungere.

Jeg fatter ikke, at hr. Lennart Larson, når han taler om, at det netop skal kunne fungere som et aktieselskab, kan anbefale det forslag her, som netop sikrer, at alle væsentlige dispositioner faktisk skal igennem både ministeriet og folketetinget. Noget sådant vil simpelt hen ikke kunne fungere, og jeg fatter ikke hr. Lennart Larsons udtalelser om den sag.

For øvrigt må jeg sige, at energiministeriet har rigeligt at tage sig til ud over at skulle gå ind i en detailstyring af D.O.N.G. Det drejer sig om at fastlægge dansk energipolitik i brede linjer, og det er det, regeringen skal gøre sammen med folketetinget. Ministeriet skal finde betingelser for, hvordan D.O.N.G. og andre olieselskaber kan lede efter olie, altså lave eftersøgning og indvinding af olie og gas i Nordsøen. Ministeriet skal også kontrollere, at D.O.N.G. og andre olieselskaber overholder koncessionsbetingelserne og sikkerhedsbetingelserne, og hvis det så samtidig også skal ind i detailstyring af D.O.N.G., har vi faktisk en lukket ring, hvor man kontrollerer sig selv, og det er en umulig sag.

Vi kan fra SFs side ikke støtte dette lovforslag fra regeringen.

Maisted (FP):

Fremskridtspartiet har hverken lod eller del i socialiseringen af energisektoren. Det er jo rigtigt, som den forhenværende energiminister sagde, at denne historie har en forhistorie, og den begyndte såmænd allerede dengang, da en konservativ minister i 1972 lagde grundstenen til en uheldig udvikling, og da en venstrehandelsminister indførte naturgasprojektet, selv om venstre var modstander af projektet, og endelig da den tidligere

[Maisted]

socialdemokratiske energiminister fuldendte værket.

Lovforslaget giver udtryk for et ønske om parlamentarisk kontrol, og det burde jo være indlysende, at borgerne skal have den fulde indsigt i, hvad deres penge bruges til. Der skal være fuld offentlighed om hver eneste disposition, dette statselskab foretager, så længe det eksisterer. Det kan ikke debatteres ofte nok, om de uhyrligheder, en socialisering af energiforsyningen påfører befolkningen, kommer frem.

Lovforslaget imødekommer ikke kravet om offentlig indsigt. Tværtimod kan de folkevalgte pålægges tavshedspligt, og energiministeren kan vurdere, hvad der har folketingsinteresse.

Det er uacceptabelt. Der er kun én acceptabel løsning for den danske befolkning: så længe der er aktiviteter på energiområdet i statslig regie, bør de opføres på finansloven, så enhver borger kan følge, hvad hans eller hendes penge bliver brugt til. Om det skal være finanslovens § 2 eller § 29 under energiministeren, er jo kun et rent teknisk spørgsmål. Det er ikke energiministeren, der er eneaktionær, som man så gerne fra forskellige side vil give udtryk for; det er staten og dermed hver eneste dansk borger.

Med hensyn til lovforslagets bemærkninger om forretningsmæssige dispositioner og forretningsmæssige hensyn må jeg indrømme, at jeg fatter ikke, hvad forretningsmæssige dispositioner og hensyn er, hvis man kan tage sådanne ord i munden, når det drejer sig om et statsligt selskab som D.O.N.G. A/S. Det er simpelt hen bekvemmeligheds-hensyn for dem, der ønsker, at danske borgers midler skal kunne bruges uden offentlig indblanding.

Hvilke forretningsmæssige hensyn var der i beslutningen om, at naturgassen ikke måtte være omkostningsbestemt, men kun måtte koste det samme som fyringsolien? Der var ingen forretningsmæssige dispositioner i retning af, at det kom borgerne til gode, for samtlige borgere kommer jo til at betale den difference, der bliver, når oliepriserne f. eks. bliver halveret. Det kan blive en meget dyr affære.

Hvis denne udvikling fortsætter, kan enhver jo se, at det betyder skatteyderfinansierede ens varmepriser over hele landet. Energiforsyningen er allerede et godt skatteobjekt,

og det bliver sikkert endnu bedre. Er det et forretningsmæssigt synspunkt, som den danske borger kan være tjent med?

Måske skal naturgaskunderne også have rabat, fordi der tilsættes smags- og aromastoffer til naturgassen – som ikke er optaget på SFs positivliste for levnedsmidler – så kunderne kan lugte og smage naturgassen, før de bliver forgiftet, kvalt eller sprængt i luften. Er det en forretningsmæssig disposition, der kommer borgerne til gode?

Er det en forretningshemmelighed, at D.O.N.G. A/S og de regionale selskaber har spist deres egenkapital op og burde anmelde en betalingsstandsning? Havde det været et privatejet selskab, havde bagmandspolitiet været der for længst.

Det er dyrt at drive monopolvirksomhed med underskud, og det er her, skatteyderen har sin klare ret til fuld indsigt i, hvad man bruger hans penge til.

Er det forretningshemmeligheder, når en energiminister bruger store midler til at beværte oliesheiker? Selv om det i den branche er nødvendigt at optræde som sheiker og smøre godt, bør det ikke være en statshemmelighed. Den danske borger bør kunne følge med i, hvornår bestikkelse er lovlig, og hvornår den ikke er det.

Ofte skjules lovløsheden ved at lovgive om tavshedspligt, og det er det, der også er gældende i dette lovforslag. Det må stå fast, at den danske borger i et demokratisk samfund har ret til fuld indsigt i, hvad hans penge bruges til, men det ville selvfølgelig være meget bedre, hvis staten opgav at socialisere energisektoren.

Birgith Mogensen (CD):

Det har skabt mange stridigheder, at D.O.N.G. A/S' og dette selskabs filialers virke og aktivitet i nuværende form og organisationsopbygning er for løst afgrænset. Derfor er en ny lov nødvendig.

Uden at forklejne de radikales forslag mener CD, at regeringens forslag til en ny D.O.N.G.-lov rammer plet, men hovedtrækkene, nemlig parlamentarisk indseende og kontrol med A/S D.O.N.G.s og kompagniers aktiviteter, er gengangere i såvel de radikales forslag som regeringens forslag. Forskellighederne i forslagene er blevet endnu færre, efter at fru Lone Dybkjær har antydnet, at ener-

[Birgith Mogensen]

giministeren, altså D.O.N.G.s eneaktionær, nok må være den mest kompetente person til at udpege et flertal af D.O.N.G.-bestyrelsens medlemmer.

Vi må forsøge at finde et kompromis, fordi der er behov for et flertal bag lovforslaget, siger fru Lone Dybkjær. Ja, det må vi gøre på basis af, at den, der har det endelige ansvar for D.O.N.G.s aktiviteter, helt naturligt bør have den største indflydelse. Derfor mener CD, at energiministeren også bør vælge formanden for statskoncernen A/S D.O.N.G.s bestyrelse.

Der kan efter vor mening heller ikke være tvivl om, at det må være energiministeren, der udarbejder og afgiver den årlige D.O.N.G.-redegørelse, som skal forelægges og drøftes med det folketingsudvalg, som jeg håber får en finger med i spillet, når D.O.N.G.-selskabernes vedtægter skal ændres.

Naturligvis vil de nævnte energiministerbeføjelser give ministeren, regeringen og folketingsret stor magt med hensyn til kontrol med D.O.N.G.-selskabernes drift og foretagssomhed, men det er så sandelig også meningen med den nye lov. D.O.N.G.s fremtidige foretagssomhed må afgrænses fast og klart. Det er skatteyderpenge, der arbejdes med, og derfor må bl.a. de folkevalgte nøje kunne følge D.O.N.G.-selskabernes virke.

Det er lettere at forebygge end at helbrede, og det er CDs opfattelse, at D.O.N.G. med sin nuværende struktur stadig væk er tilbøjelig til at ville for meget for mange steder. Eksempelvis er det ingen god idé, hvis D.O.N.G. vil ind på det private olie- og benzindetailmarked. Det er ikke os selv, vi skal konkurrere med. Det er udlandet.

Energiministeren foreslår en bestemmelse om, at D.O.N.G. skal betale en afgift for selskabernes olierørledningsvirksomhed. Det finder CD helt naturligt og rimeligt, bl.a. fordi D.O.N.G. derved sidestilles med sædvanlig koncessioneret virksomhed.

Ligeledes er vi meget tilfredse med, at omtalte folketingsudvalg skal underrettes, såfremt D.O.N.G.-koncernen vil foretage større og væsentlige energipolitiske dispositioner eller vigtige organisationsændringer.

Desuden må vi erindre, at D.O.N.G. har monopol på køb og salg af naturgas. Denne eneret gælder også for im- og eksport. Udryttelse af geotermisk energi i Danmark er

D.O.N.G. også ene om. Monopoler kan være nødvendige, men de kan desværre udnyttes urimeligt. Det kommende D.O.N.G.-folketingsudvalg må være opmærksomt på dette faktum.

Til slut: CD tror på, at D.O.N.G. vil trives endnu bedre med den nye lov, fordi den megen uro og undertiden mistillid til D.O.N.G. vil stoppe. Den nye lov indeholder nogle rettesnore, som også vil gøre det lettere at være D.O.N.G.-medarbejder. CD håber og tror på, at der kan skabes folketingsflertal for dette lovforslag. Enkelte hjørner skal måske files lidt af, men lad os gøre det med en positiv indstilling under det kommende udvalgsarbejde.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil godt til indledning sige et par ord om ro om D.O.N.G.

Jeg mener også, at det er temmelig afgørende, at der kommer ro om D.O.N.G.s virksomhed. Det har ikke været særlig ønskværdigt for en hensigtsmæssig drift, at D.O.N.G. så ofte optrådte i Radioavisen om morgenen. Men en klar forudsætning for, at der kan skabes ro om D.O.N.G., er, at der bliver skabt et bredt flertal. Ellers er det gas. Det vil sige, at det er nødvendigt med en meget åben diskussion fra både regeringspartierne og oppositionspartierne side, hvis man vil nå den målsætning, mange har tilsluttet sig, nemlig at der skal skabes ro om D.O.N.G. Men lovgivning gør det ikke alene. Det afgørende er, hvilket parlamentarisk grundlag denne lovgivning hviler på. Jeg synes også, det er meget vigtigt, når man tager den diskussion, at man ikke gør det til et personspørgsmål, sådan som der har været tendenser til. Det kan kun forplumre debatten.

Jeg synes, at vi er nået et langt skridt videre, end vi var for 3-5 år siden, hvor man reelt burde have lovgivet om D.O.N.G. Der er sket en række fejl, og dem synes jeg at man skal drage den nytte af, at man laver en bedre lovgivning, end man ville have været i stand til, hvis man havde lavet den for flere år tilbage, hvor den efter vores opfattelse egentlig burde have været gennemført.

Jeg synes, at det afgørende i dette spørgsmål selvfølgelig er, om det skal være et aktieselskab eller en § 2-virksomhed. Det radikale venstre er tilhænger af, at det bliver i aktie-

[Lone Dybkjær]

selskabsform, fordi vi mener, at det kan give reel handlefrihed. Jeg synes også – det er til venstres ordfører – at det spiller meget godt sammen med andre energiselskaber, som faktisk har temmelig stor handlefrihed, jfr. el-selskaberne, fjernvarmeselskaberne og andre. Jeg mener ikke, at D.O.N.G. skal være – hvis man endelig vil foretage en sammenligning – mere reguleret i detaljer, end det er.

Hvis man går ind for det, synes jeg, at der er 3 punkter, man må have afklaret. Det ene er forholdet mellem eneaktionæren, energiministeren, og folketetinget. Folketinget må have mulighed for overordnet indsigt, styring, regulering og indgriben. Det andet er forholdet mellem eneaktionæren og bestyrelsen, bestyrelsens udpegning, beføjelser, mandat osv. Og det tredje er rammerne for selskabets virksomhed, målsætning, arbejdsform og den slags ting.

Energiministerens forslag tilgodeser muligvis det første punkt, men jeg synes ikke, at energiministerens forslag tilgodeser nogen af de andre punkter, nemlig forholdet mellem eneaktionæren og bestyrelsen og rammerne for selskabets virksomhed, idet jeg selvfølgelig er opmærksom på, at ændringer i vedtægter og den slags ting skal passere et folketingsudvalg. Det er en af grundene til, at forslaget efter det radikale venstres opfattelse ikke er hensigtsmæssigt i den foreliggende form. I virkeligheden må man sige, at der på visse punkter er mindre frihed for selskabet, end hvis det var en § 2-virksomhed, også når man betænker den mandskabsopbygning, der skal ske i ministeriel regie.

Når jeg siger, at det muligvis tilgodeser det første punkt, altså forholdet mellem eneaktionæren, energiministeren, og folketetinget, så er det selvfølgelig, fordi det er noget usikkert, i hvilket omfang et folketingsudvalg, energiudvalget eller finansudvalget, reelt vil kunne følge med i, hvad der foregår, men det er klart, at der er større indsigt og klarhed, end der er i dagens situation. De næste 2 punkter er efter det radikale venstres opfattelse helt uafklarede, altså forholdet mellem eneaktionæren og bestyrelsen, og inden for hvilke rammer selskabet skal udøve sin virksomhed.

Forholdet mellem eneaktionæren og bestyrelsen hænger selvfølgelig sammen med forholdet mellem folketetinget og eneaktionæren,

nemlig hvad energiministeren kan og bør kunne klynges op på og hvad ikke.

Men det afgørende er, hvordan bestyrelsen står i forhold til eneaktionæren. Vi mindes en tidligere minister, der fyrede en direktør, hvad der klart ikke er en eneaktionærs beføjelse, men netop en bestyrelsesbeføjelse. Det er én side af det; det var jo en mere almindelig overtrædelse af aktieselskabsloven. Det andet er, på hvilken basis og med hvilket mandat bestyrelsen udpeges. Skal den være eneaktionærens forlængede arm? Hvis interesser skal den reelt tilgodese? Det mener jeg er helt uafklaret i energiministerens forslag.

Det tredje punkt er spørgsmålet om rammerne for selskabets virksomhed. Det er klart, at vi har nogle rammer, men vi har ikke haft nogen reel drøftelse af, hvordan virksomheden egentlig skal udøves. Vi har snakket en hel masse om, at der skal dansk arbejde ind i billedet, men vi har ikke nogen reel mulighed for – med den konstruktion, vi har i dag, eller med ministerens konstruktion – at finde ud af, hvad der egentlig foregår i selskabet.

Derfor er det radikale venstre – det er måske naturligt, når vi selv har fremsat et andet forslag – ikke tilhænger af ministerens lovforslag i den foreliggende form.

Waldorff (VS):

Både i folketingspartierne og i regeringen og i offentligheden har problemet om lovgivning eller ikke lovgivning for D.O.N.G. været fremstillet som et problem om en balance imellem på den ene side parlamentarisk kontrol og indseende med, hvad der foregår i og omkring selskabet, og på den anden side selskabets forretningsmæssige interesser, mulighed for at fungere effektivt og tage de beslutninger og foretage de dispositioner, der skal foretages af et aktieselskab, der laver sådan noget, som D.O.N.G. laver.

Den fremstilling af modsætningen synes jeg i bedste fald er noget vrøvl, og jeg mener, at det reelt dækker over, at der er en meget dybtgående politisk uenighed om energipolitikken. Det handler altså ikke så meget om den ene eller den anden struktur eller organisationsform, men om, at der er nogle, der af energipolitiske og måske også af generelle politiske grunde ønsker, at der skal være et kraftigt statsligt engagement i energisektoren.

[Waldorff]

Det handler ikke mindst om, at man i de sidste 10 år med energikrise har gjort sig nogle erfaringer om, hvor alvorligt det er, når der ikke er en samfundsmæssig kontrol med energipolitikken.

På den anden side er der en politisk fløj, der ikke ønsker dette statslige engagement og denne overordnede statslige planlægning, men som ønsker, at det skal være markeds-mekanismen, der regulerer de her ting, at det skal være private selskaber, i det her tilfælde altså de store olieselskaber, som træffer beslutning om energiforsyning o.lign.

Det mener jeg er den reelle modsætning, og jeg mener, at den modsætning bliver forplumret af denne strukturdiskussion og organisationsformdiskussion.

VS ønsker ikke, at det skal være markeds-mekanismer eller store private olieselskaber, som styrer den danske energiforsyning. Det mener vi af forskellige grunde, dels nogle generelle politiske, dels ud fra det, energipolitikken handler mest om, nemlig ressourceproblemer og miljøproblemer. Der er ingen mulighed for ved at overlade det til markeds-krafterne at få løst ressourceproblemer og miljøproblemer, og derfor er der brug for en statslig indsats.

Hvis man mener det, så må man også mene, at man skal have et statsligt olieselskab, og at det skal have mulighed for at fungere på en sådan måde, at det reelt kan tage kampen op med de private olieselskaber. Det betyder, at det skal kunne fungere effektivt på de betingelser, der nu engang er til stede på det internationale oliemarked. Jeg mener ikke, at der er nogen modsætning imellem dette ønske og ønsket om parlamentarisk kontrol, men man kan i høj grad diskutere, hvordan den parlamentariske kontrol skal fungere.

Der kan ikke være nogen som helst tvivl om, at hvis vi ønsker et effektivt olieselskab, så må den statslige overvågning og kontrol ske i form af, at man opstiller generelle rammer for, hvad man ønsker selskabet skal foretage sig, og at man undgår den situation, som regeringsforslaget vil føre til, og som i en vis udstrækning faktisk også har været tilfældet nu, nemlig at energiministeriet og folketinget involveres meget direkte i en lang række mere eller mindre daglige beslutninger og den daglige administration af D.O.N.G. Det må undgås. Jeg mener, at når regeringen

foreslår, at folketing og energiministerium skal involveres så meget i de daglige beslutninger, og opstiller så uklare, men i virkeligheden snævre rammer for D.O.N.G.s virksomhed, så er det et udtryk for, at man ønsker at bremse D.O.N.G. og stoppe D.O.N.G. i den ene ende i dets muligheder for at blive et effektivt statsligt olieselskab, hvad angår efterforskning og olieudvinding, og i den anden ende i dets eventuelle muligheder for at indgå på distributionssiden. Man overser fuldstændig, at det sidste, at indgå på distributionssiden, kan være en forudsætning for, at man overhovedet kan gøre noget, hvad angår efterforskning, men også hvad angår det; regeringen i dag siger fortsat skal være en del af D.O.N.G.s aktiviteter.

Jeg mener altså, at man må afvise regeringens forslag. Jeg mener ligesom den tidligere energiminister, at lovforslagets § 8, som siger, at vi skal have indtægterne i D.O.N.G. trukket ud så hurtigt som muligt, nok er det klareste udtryk for, hvad regeringen i virkeligheden ønsker at dette forslag om D.O.N.G. skal bruges til.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti har nøje fulgt udviklingen i D.O.N.G. gennem årene. Naturgasen er som tidligere nævnt vor tids største projekt. Det har været vor bekymring, at vi ikke har syntes, at der har været den fornødne parlamentariske kontrol med de mange aktiviteter, som D.O.N.G. efterhånden har engageret sig i.

Det var baggrunden for, at kristeligt folkeparti sammen med bl.a. det radikale venstre var i forhandling med den tidligere energiminister om at finde en forsvarlig løsning på det problem. Det nåede man som bekendt ikke til en endelig stillingtagen til, og derfor har vi regeringens udspil her i dag.

Vi var dengang ikke helt enige om, hvordan det skulle gøres, men jeg kan sige, at kristeligt folkeparti er tilfreds med regeringens oplæg. Jeg gør navnlig opmærksom på lovforslagets §§ 4 og 5, ganske særligt bemærkningerne dertil. Der står ret udførligt, hvordan man forestiller sig det. Det er klart, at der kan være flere hensyn, man ønsker at tilgodese. Vi finder det i hvert fald helt nødvendigt, at vi får parlamentarisk kontrol, at folketinget altså har den fornødne indsigt i

[Steffensen]

det og også det fornødne ansvar for det. Her mener vi altså, at oplægget er brugbart og godt.

Vi mener ikke, at der sker nogen forrykkelse af ledelsesstrukturen og af ansvarsprincipperne, og vi mener, at det er rigtigt at holde fast ved, at det er aktieselskabsideen, der skal være det bærende, hvilket det jo også er.

Vi vil derfor gå meget positivt ind i det videre arbejde. Det er nødvendigt med en åben drøftelse for at få skabt et bæredygtigt flertal. Det er nødvendigt at få skabt ro om D.O.N.G. og dets aktiviteter, og vi mener i kristeligt folkeparti, at regeringens lovforslag er et udmærket udgangspunkt for en videre drøftelse for at nå det mål, at vi får parlamentarisk kontrol med D.O.N.G., for det er alle jo enige om at vi bør have.

Energiministeren (Enggaard):

Jeg vil gerne takke ordførerne for deres indlæg. De viste alle betydelig interesse for den opgave, vi står over for, nemlig at fastlægge det parlamentariske ansvar i forhold til D.O.N.G. og de opgaver, som løses dér.

Jeg vil gerne først prøve at præcisere, at dette lovgivningsspørgsmål dybest set drejer sig om at skabe balance mellem 2 delvis modsatrettede hensyn, som langt de fleste partier her i folketinget har ønsket tilgodeset. Desværre har de seneste års hændelser vist, at det er svært at opnå denne balance. Derfor har regeringen set det som sin opgave med lovforslaget at lægge relationerne fast mellem de implicerede, altså folketinget, ministeren og selskabet.

Forslaget tager udgangspunkt i de eksisterende forhold, og det har været et afgørende hensyn ved udformningen af forslaget, hvad et flertal af folketingets partier tidligere har tilkendegivet om selskabets forhold og om, hvordan den parlamentariske behandling burde være. Derfor har det været hensigten med forslaget at omsætte de tidligere erfaringer til en mere klar og fast ordning fremfor at lave ændringer af den bestående tilstand. Det er derfor, lovforslaget ikke har bestemmelser, der én gang for alle søger at fastlægge omfanget af selskabets virksomhed.

Det er mit håb, at der igennem den videre behandling her i tinget vil kunne skabes rimelig forståelse for regeringens synspunkter, sådan at vi kan opnå et resultat, som kan

støttes af så mange som muligt, for at opnå den bredde i baggrunden, som med rette har været efterlyst.

Nogle af de indvendinger imod forslaget, som er kommet frem, går på omfanget af folketingets indseende med virksomheden og ministerens forhold til selskabet. Det hævdes, at man vil få et så væsentligt indgreb i selskabets muligheder for at disponere, at det ikke har mulighed for at optræde forretningsmæssigt. Det synspunkt synes jeg det er vanskeligt at se begrundelsen for, når man tænker på, at uanset at selskabet i de forløbene år har været genstand for megen politisk opmærksomhed og mange drøftelser her i tinget, har det formået at udføre sine opgaver på tilfredsstillende måde. Det, lovforslaget skulle bevirke, er, at de politiske drøftelser af selskabets virksomhed kommer til at foregå på en mere forenklet og velordnet måde end før.

Det er mit skøn, at lovforslaget ikke vil bringe flere sager frem for folketinget, end det synes nødvendigt for at sikre reelt parlamentarisk indseende. I den forbindelse vil jeg gerne appellere til folketingets partier om at hjælpe med ved en vis begrænsning af detaljerede spørgsmål, som måtte være uden væsentlig betydning for indseendet med virksomheden.

Jeg har forventninger om, at lovforslaget og den forståelse, der kan skabes om hele grundlaget for selskabets virke og relationerne til folketinget og ministeren, vil betyde en nedgang i antallet af de sager, som rejses i folketinget, netop på grund af større fasthed i de parlamentariske procedurer. Jeg har all mulig grund til at tro, at selskabet i realiteten vil blive bedre stillet efter det foreliggende forslag, fordi det på forhånd vil være klart, hvilke procedurer der skal følges, og gennem den årlige redegørelse kan der skabes den nødvendige politiske afklaring af de mere langsigtede perspektiver for selskabets udvikling. Det vil være en støtte for selskabets planlægning.

Det forhold, som eksisterer mellem ministeren og selskabet, har med rette været draget ind i debatten fra flere sider. Der vil efter lovforslaget ikke ske nogen ændring af ledelses- og ansvarsprincipperne i forhold til den nuværende tilstand. Forslaget skal alene sikre, at ministeren er i stand til at formidle de retningslinjer, som folketinget udstikker for

[Energiministeren]

selskabet. Det er jo ikke meningen, at ledelsen af selskabet skal påhvile ministeren. Det er væsentligt at have sikkerhed for, at de politiske principper, som fastlægges, også følges, men det behøver på ingen måde at betyde en løbende indblanding i selskabets ledelse og dets kommercielle dispositioner. Jeg beklager, at der på det punkt tilsyneladende gør sig nogle misforståelser gældende. Det har været sagt i den offentlige debat, at man efter ministerens forslag ville opnå, at en lang, lang række beslutninger skulle passere mit skrivebord. Jeg opfatter dette som en misforståelse, og jeg håber, at det videre arbejde vil kunne medvirke til at udrydde den.

Jeg tror, at behandlingen af lovforslaget i det hele taget vil kunne tilvejebringe forståelse for lovforslagets rækkevidde, og jeg skal naturligvis forsøge efter bedste evne at belyse de forskellige sider og tænkte virkninger af forslaget på en sådan måde, at den endelige beslutning kan blive så velunderbygget som muligt.

Ved flere lejligheder, også i dag, har man fornemmet, at nogle har opfattet teksten sådan, at »et af folketingets nedsat udvalg« betød, at der burde nedsættes et særligt udvalg til at behandle disse spørgsmål. Det har ikke været meningen med forslaget. Når man ikke i teksten har defineret, hvilket udvalg i folketinget det skal være, så skyldes det alene et rimeligt hensyn til folketinget og folketingets forretningsorden, som jo alene bestemmer, hvor forslaget skal behandles. Det er min opfattelse, at det, der er tænkt på her, er, at disse ting diskuteres i folketingets energipolitiske udvalg, sådan som det i mange henseender er tilfældet allerede i dag, mens enkelte andre ting diskuteres i folketingets finansudvalg. Det har i hvert fald ikke fra regeringens side været tanken, at der skulle være behov for at nedsætte et særligt udvalg til behandling af disse spørgsmål.

Til de enkelte ordførere vil jeg gerne komme med enkelte bemærkninger.

Socialdemokratiets ordfører, hr. Poul Nielson, var inde på, at der er en lang forhistorie. Jeg vil erindre om, at netop i dag for 2 år siden, den 27. januar 1981, havde folketinget en meget omfattende debat om nøjagtig disse problemer. Det var i forbindelse med det særlige forslag vedrørende statslig oliehandel. Hvis man læser tilbage i referaterne af den forhandling, som fandt sted for 2 år

siden, vil man konstatere, at der fra partiernes side blev udtrykt et stærkt ønske om at få bestemmelser, som kunne definere relationerne imellem selskabet, ministeren og folketinget. Der var ganske bred enighed om et sådant ønske.

Det, som var centralt i hr. Poul Nielsons indlæg, forekom det mig, var, at han gerne ville fastlægge den politiske diskussion om dette som noget, der havde sin rod i, at der til syvende og sidst kunne være forskellige opfattelser i partierne af, hvor meget en offentligt drevet virksomhed i forhold til det private erhvervsliv skulle tage sig på. Så langt vil jeg gerne give hr. Poul Nielson ret, idet der jo løbende har været en sådan diskussion, og der er en grænse imellem det, som er en naturlig opgave for et statsligt ejet og drevet selskab, og det, som beror på det private erhvervsliv. Det kan ikke være anderledes, end at det er et interessant politisk tema, som folketinget må være dybt interesseret i, og det er en ærlig sag, at der er forskellige opfattelser af, hvor denne grænse ligger. På det punkt behøver vi ikke nødvendigvis at nå til enighed. Jeg forudser, at det fortsat vil være et politisk diskussionsemne. Det burde imidlertid ikke forhindre, at vi desuagtet kunne fastlægge nogle spilleregler for, hvordan folketingets indseende skulle være, og at vi så kunne have en principiel diskussion om opgaveafgrænsningen og finde frem til et fornuftigt grundlag for selskabets virke igennem dette forslag eller andet, som kan tilvejebringes i folketinget.

Det blev nævnt fra nogle sider, at vi har en anden opfattelse af udtrykket privatisering. Jeg vil da gerne for klarhedens skyld sige, at set fra mit synspunkt betyder udtrykket privatisering ikke, at opgaver, der i dag varetages af det private erhvervsliv, skal overtages af et statsligt selskab. Der har været lagt forskellige begreber ind i denne diskussion, og jeg vil gerne forebygge misforståelser.

Endvidere var hr. Poul Nielson meget inde på spørgsmålet om den særlige koncessionsafgift, som jeg vil kalde det, som der er forudset baggrund for igennem lovforslaget. Jeg tror, at det er en enkelthed, folketinget ikke har skænket tilstrækkelig opmærksomhed i forbindelse med etableringen af det særlige selskab til at bygge og drive olierørledningen fra Gormfeltet til Fredericia, at det særlige

[Energiministeren]

profitelement på 5 pct. af værdien af den olie, som forventes at strømme gennem rørledningen fra næste år, vil fremkomme som et overskud i det selskab, som hedder DO-RAS. Udgifterne dækkes jo af bevillingshaverne og forhåbentlig også andre, der i tidens løb skal bruge rørledningen. Disse 5 pct. af oliens værdi er overskud i dette særlige selskab. Vi kan vel regne med, hvis det prisgrundlag, vi kender i dag, ellers ikke forrykkes alt for voldsomt, at det vil dreje sig om et par hundrede millioner kroner om året i begyndelsen, forhåbentlig mere siden. Jeg tror, det er vigtigt, at folketinget har mulighed for at disponere over denne fordel, som er tilforhandlet samfundet i forbindelse med de aftaler og den lovgivning, som er gennemført. Men jeg forstår, at hr. Poul Nielson har en anden opfattelse, og det har jeg registreret.

Fru Annelise Gotfredsen var bl.a. inde på spørgsmålet, om man kunne skille selskaberne ad. Det er naturligvis en interessant tanke, og den kan man gerne prøve at undersøge nærmere, men jeg vil gøre opmærksom på, at selve den omstændighed, at det her drejer sig om en koncern, der har en række bindinger indbyrdes i form af forpligtelser med hensyn til lånoptagelse, garantier for lån og aftaler over for tredjepart, betyder, at det næppe er noget, som ud fra en formel eller reel betragtning er særlig enkelt, og derfor har man i denne omgang afstået fra at gå ind i denne tankegang.

Flere har været inde på, om man i stedet for skulle have et repræsentantskab. Det spørgsmål vil jeg komme tilbage til i forbindelse med det næste lovforslag, vi skal behandle, som bl. a. bygger på denne model.

Fru Lone Dybkjær havde en række indvendinger over for lovforslaget her, men medgav, at enkelte dele af det kunne være formålstjenlige. Jeg har naturligvis noteret dette med interesse. Jeg kommer som sagt tilbage til diskussionen om i stedet at sætte et repræsentantskab ind til løsning af disse opgaver.

Jeg tror, det er meget væsentligt, at folketingsudvalget i det kommende arbejde har mulighed for at danne sig et billede af, hvordan den daglige tilværelse kan komme til at forme sig for de selskaber, vi taler om her – i den ene eller den anden model – og jeg skal gentage mit løfte om, at jeg skal gøre mit

bedste for at belyse problemerne på en sådan måde, at det bedst tænkelige grundlag for den endelige beslutning kan være til stede.

Jeg skal hermed anbefale regeringens lovforslag til vedtagelse.

Poul Nielson (S):

Til ministeren en bemærkning om § 8. Jeg tror, folketinget var både ved sine fulde fem og vågent – der var dagslys og det hele – da man med bredt flertal vedtog loven om olie-rørledningen. Det var folketinget også, da det sidste år i forbindelse med kulbrinteskattediskussionen blev klargjort, at også denne indtægt er omfattet af kulbrinteskatten. Så argumentet »hov, her var noget, vi egentlig ikke har set rigtigt for os« er efter min mening hverken en korrekt eller en klædelig argumentation. Derfor kan den måske godt virke her og dér.

Fru Annelise Gotfredsen var inde på spørgsmålet om olieafgifter og olieprisens vigen og spurgte, om der er dækning for de synspunkter. Jeg synes, det er interessant at pege på her, at der sidste forår var en forespørgselsdebat om disse synspunkter, som viste, at der var et flertal. Kontrakten med Saudi-Arabien er efter fru Annelise Gotfredsens opfattelse et eksempel på, at D.O.N.G. ikke har gjort det kommercielt godt. Ja men hvorfra havde man så alle de penge, man kunne låne til moderselskabet? Set ud fra et D.O.N.G.-synspunkt er det bestemt en god kommerciel succes, at man nu efterhånden har kunnet arbejde 50–60 mill. kr. op på den ene handel som selskabets fortjeneste.

I forbindelse med spørgsmålet om parlamentarisk afklaring vedrørende ministerens holdning til det, der foregår i koncernen, kunne man drøfte spørgsmålet om lånet på de 23 mill. kr., men hvad så med den nuværende energiministers indgreb over for selskabet med et veto over for gennemførelsen af et kommercielt færdigforhandlet samarbejdsprojekt med OK og BP? Det er jo også sket, uden at der her i folketinget har været nogen form for check forud i forhold til ministerens negative stillingtagen, som jo lige så vel som en positiv stillingtagen er en stillingtagen som sådan.

Fru Annelise Gotfredsen siger, at det er en uoverskuelig koncern. Jeg vil bede fru Annelise Gotfredsen om at læse regeringens eget

[Poul Nielson]

lovforslag, især den 2½ sides opregning i bilaget, der ganske nøje specificerer, hvordan den koncern ser ud. Vi kan også spørge, om fru Annelise Gotfredsen har et klart og præcist overblik over, hvordan f. eks. A. P. Møller-koncernen ser ud, eller om fru Annelise Gotfredsen og andre for den sags skyld overhovedet har ret til at kræve et sådant overblik for så vidt angår den koncerns indretning. Vi kunne tage mange andre ting. Det er, som om det selskab, vi alle sammen – som hr. Maisted så korrekt sagde det – er aktionærer i, skal leve op til krav, der er mangfoldigt større end de krav, vi ellers kan få os mandet eller damet op til at stille med hensyn til indsigt osv., f. eks. vedrørende andre olieselskaber o. lign.

Min slutbemærkning skal være til fru Birgith Mogensen, som siger, at det ikke er os selv, vi skal konkurrere med, men udlandet, når det drejer sig om at gå ind i detailsalg osv. Ja men de udenlandske koncerner i Danmark, er det os selv?

Lennart Larson (V):

Ministeren har nu bekræftet, at det ikke er et detaljeret, minutøst indseende, det skal være. Det er ikke alt, der skal i folketinget, det er ikke alt, der skal ind til aktionæren. Det er de store, principielle beslutninger, dels om den parlamentariske indsigt, dels om det forretningsmæssige.

Hr. Kalnæs spurgte mig, hvordan jeg kunne gå ind for regeringens forslag. Det kan jeg, for dér følges bemyndigelse og ansvar ad. Det er, som det er blevet sagt tidligere fra denne talerstol, befolkningens, det er samfundets selskab, det er ikke nogle enkelte personer, et repræsentantskab eller en ledelse eller andre, der har det, det er hele befolkningen, og der er kun én, der repræsenterer befolkningen i relation til de enormt store investeringer her, og det er folketinget. Det er folketinget, der skal skrive under, enten på bevillinger – hvis det er et § 2-selskab på finansloven – eller på de store lånegarantier, der skal gives. Derfor er det nødvendigt, at folketinget ikke løber fra sit ansvar og siger: det sætter vi nogle andre til, det skal man ikke rode sig ind i – af forretningsmæssige årsager.

Det er fuldkommen forkert. Den sammenligning mellem et privat selskab og et sam-

fundsselskab, der lige er blevet anstillet, er fuldkommen irrelevant, for selvfølgelig har de private selskaber nøjagtig indsigt i, hvorledes investeringerne er, hvorledes deres politisk skal være, hvorledes ansvaret skal være.

Fru Lone Dybkjær nævnte forsyningsselskabernes frihed og spurgte, om D.O.N.G. ikke skulle have den samme. Jo, det skal det nøjagtig have. Men i disse forsyningsselskaber har man en selvregulerende virkning. Dér er det jo forbrugerne selv, der må investere, dér er det de samme forbrugere, der skal have ydelserne. Dér er det omkostninger, der er under kontrol. Her har man et dejlig stort, rodet system med en masse stats- og kommunale selskaber og nogle energipriser og nogle afgifter og en statskasse, der skal ind i billedet. Der er ikke den sammenhæng.

Derfor er der kun én, der kan tage dette ansvar, det er folketinget, og det skal være under ministeransvarlighedsloven, når det gælder regeringen.

Annelise Gotfredsen (KF):

Det er nogle gange i debatten her blevet omtalt, om man med større fordel kunne organisere D.O.N.G.s virksomhed som P&T og DSB, og at det skulle kunne lade sig gøre. Jeg er måske ikke ganske uenig i det, og argumenter om, at disse ikke har kommerciel handlekraft, finder jeg er noget overdrevne. Mange af de aktiviteter, der finder sted inden for D.O.N.G.s virksomhedsområde, er vel af almindelig forvaltningsretlig, forvaltningsmæssig karakter. Men nu har man altså valgt aktieselskabsformen, og skal denne fortsættes, er det klart, at reglerne må strammes op, og at den parlamentariske kontrol, som jo næsten alle er enige om, må udvides.

Hr. Poul Nielson spørger om, hvilken indsigt vi har i andre koncerner. Vi kan da godt udvide dette til en meget indviklet debat om aktieselskabsansvar, bestyrelsesarbejde, indviklede stats- og forvaltningsretlige teorier, men sagen er i virkeligheden meget enkel, for selv om det har aktieselskabsformen, så er det jo ikke et privat selskab. Det ejes af staten, som det også er blevet hævdet: af os alle sammen, og hver krone, der er blevet bragt ind i det, er borgernes skattemidler. Derfor er det også nødvendigt med særregler for dette selskab, som i øvrigt naturligvis skal

[Annelise Gotfredsen]

være i overensstemmelse med aktieselskabslovens regler.

Jeg er glad for, at ministeren har forståelse for, at det kunne være en idé at udskille disse forskellige datterselskaber. Jeg ved, det er vanskeligt, men alligevel skal man begynde på det, og jeg håber, ministeren stadig vil overveje dette. Ministeren er jo i stand til at løse vanskelige opgaver. Jeg vil godt sige, jeg synes, denne vanskelige opgave er løst så godt, som den kan løses. Jeg tror ikke, vi kommer videre på denne måde, end ministeren har gjort det i dette forslag, og det kan vi som sagt fuldt ud bakke op.

Jeg vil gerne igen spørge hr. Poul Nielson om den socialdemokratiske gruppes tilslutning til hr. Poul Nielsons udtalelser om olieafgiften. Jeg har fået en henvisning til, hvad der er blevet sagt engang i fjor, men det, jeg er interesseret i, er, hvordan det stiller sig i dag.

Kalnæs (SF):

Det er selvfølgelig rigtigt, når hr. Lennart Larson siger, at hvis der skal gives bevillinger til disse offentlige selskaber, eller der skal optages store lån, som der kræves en statsgaranti for, så skal der selvfølgelig gives nøjagtig redegørelse for, hvad pengene skal bruges til, over for det folketingsudvalg og folkettinget, som skal bevilge dem. Det er helt klart, det er der slet ikke nogen diskussion om.

Men det, der er diskussion om, er alle de andre ting. Her siger hr. Lennart Larson, at hvis det er et privat selskab, skal man selvfølgelig have oplyst alt om budgetter osv. Ja, det skal bestyrelsen, og det skal bestyrelsen selvfølgelig også i disse selskaber. Men det, der ligger heri, er jo, at det skal videre til energiministeriet og til folketingets udvalg og måske til folketinget. Det gør, at det bliver umuligt at have med at gøre. Det er ikke bare noget, jeg står og siger; det fremgår klart af bemærkningerne, at sådan er det. Der står, at energiministeren løbende skal holde sig orienteret om selskabernes forhold, så han på grundlag heraf kan vurdere, hvilke dispositioner der skal fremlægges i folketinget. Der står også, at det kan være svært at vurdere, hvornår en disposition skal fremlægges, og derfor må energiministeren være med hele tiden. Det vil i realiteten sige, at energiministeren skal være præcist med i hele bestyrel-

sesarbejdet. Det vil igen sige, at det er en ministeriel sagsbehandling, vi får, og vi får diskussionen, som vi har haft den hidtil, både i energipolitisk udvalg og i folketingssalen.

Maisted (FP):

Det må efterhånden være klart for alle danske, hvad det her drejer sig om. Ministeren udtrykte det på den måde, at det drejede sig om at skabe en balance imellem to modstridende synspunkter. Ja men hvis det er et demokratisk samfund, vi lever i, kan der ikke være to modstridende synspunkter, når man taler om den danske borgers ret til indsigt i, hvad hans midler går til. Så kan der kun være et eneste svar: fuld offentlighed om enhver disposition, der vedrører hver enkelt dansker. Alt andet er udenomssnak og en hensyntagen til dem, der ønsker at skjule noget for befolkningen.

Ministeren fortsatte, at han vil frabede sig, at der blev stillet spørgsmål om disse sager her i folketingssalen, i hvert fald detailspørgsmål. Ja men hvem kan vide, hvad der er detailspørgsmål, og hvad der er hovedspørgsmål, hvis man ingenting får at vide? Vi kan i hvert tilfælde love ministeren, at vi skal stille spørgsmål her i salen hver eneste onsdag til disse projekter, indtil dette folketing tager hensyn til den danske borger.

Lone Dybkjær (RV):

Det sidste behøver man desværre ikke at være i tvivl om.

Det, som i øvrigt kalder mig herop, er hr. Lennart Larsons bemærkninger om forbrugerne, der stort set – sådan kunne man tolke det – bestemte priserne i de øvrige energiforsyningsselskaber. Det er rigtigt nok, at man har en vis forbrugerrepræsentation, og gennem meget indirekte valg kommer der selvfølgelig også en vis forbrugerindflydelse.

Men for det første har man altså sikret sig gennem valgmetoderne, at ethvert mindretal er svædet ud i processen, og det er vel ikke særlig demokratisk.

For det andet vil jeg sige: mener hr. Lennart Larson virkelig, at forbrugerne bestemmer elprisen? Det gør de jo ikke. Der er en anden form for indseende og kontrol, men reelt bestemmer de naturligvis ikke elprisen, for der er ikke nogen konkurrence. Der har

[Lone Dybkjær]

vi et monopolforetagende. Det siger sig selv, at det kan forbrugerne i hvert fald kun meget indirekte komme til at øve nogen form for indflydelse på. Der er også nogle røster fremme om, at det ikke er så frygtelig tilfredsstillende, som det er i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Lennart Larson (V):

Når vi nu taler om danske forsyningselskaber, ligger der jo et stort erfaringsmateriale. Kraftværkerne har vist deres store konkurrenceevne og deres omkostningsniveau i forhold til dem, de skal konkurrere med i udlandet. Væsensforskellen i forbindelse med kraftværkerne er, at det er forbrugernes egne investeringer, det er forbrugernes egne dispositioner, det er forbrugernes egne omkostninger, der skal finansiere hele anlægget, og ledelsen udpeges gennem det repræsentative demokrati.

Man kan sige, at 100 mennesker, der skal repræsentere et kraftværk, måske ikke er nok. Men her sidder der 179 mennesker, der skal repræsentere 5 millioner mennesker og må tage ansvaret for de beslutninger, de tager i folketinget. Der er kun én til at tage ansvaret for hele befolkningen, og det er folketinget. Alle de store dispositioner skal tages herfra. Vi kan ikke lægge ansvaret ud til nogle personer, der træffer beslutningerne. Det må være folketinget, der tager dem. Det er os, der skal bevilge.

Energiministeren (Enggaard):

Hr. Poul Nielson var inde på spørgsmålet om, hvorvidt folketinget havde været sig fuldt bevidst, at profitelementet eller de 5 pct.s fortjeneste af den gennemstrømmende olie i olierøret var noget, som ville forblive i koncernen og ikke kunne disponeres af folketinget. Enhver kan jo ransage hos sig selv, hvordan denne erkendelse har været, da lovgivningen fandt sted.

Jeg har kun sagt, at det er mit indtryk, at folketinget nok i betydeligt omfang ikke har været klar over den kendsgerning, at vi i de næste mange, mange år er i den situation, at et overskud optjent hos et datterselskab af D.O.N.G., selv om det udloddes derfra og går ind i moderselskabets beholdning, i henhold til gældende regler for aktieselskaber ikke kan disponeres, men forbliver der, så

længe D.O.N.G. har et underskud. Det tror jeg ikke har været fuldt kendt. Det hænger sammen med, at det store naturgasprojekt næppe vil føre til et overskud i moderselskabet i en årrække – lad os sige en halv snes år for nu at være forsigtige. Det vil sige, at der samles et milliardbeløb sammen på grund af overskuddet i oliererørselskabet, som reelt ikke kan disponeres af regeringen eller af folketinget.

Jeg kan spørge, om det ikke vil være rigtigt, at man i forbindelse med dette lovforslag ved at hjemle mulighed for, hvad jeg vil kalde en koncessionsafgift, reelt giver en mulighed for, at man dog kan disponere, hvis man måtte ønske det, fremfor at pengene på forhånd skal være fastlagt til at bero i moderselskabet.

Jeg vil gentage, at det ikke er min hensigt med forslaget, at alt skal passere mit skrivebord. Jeg har den opfattelse, at efterhånden som de store anlægsopgaver fuldføres, vil der blive også en lang række af de ting, som i dag nødvendiggør en departemental behandling, som man ikke behøver at interessere sig for. Men det er da givet, at så længe man bygger et oliererør med de problemer, det kan indebære, så længe man er i det store naturgasprojekts byggefase, så er der en række sammenstødende interesser i forbindelse med varmeplanlægning, hele miljø siden, den økonomiske side, som påkalder sig betydelig interesse og et betydeligt behov for koordinati on i forhold til andre sider af samfundet.

For det er karakteristisk for de aktiviteter, vi taler om her, at de ikke er løsrevet fra det øvrige samfund, men er tæt forbundet med en række andre vigtige ting, lovgivnings spørgsmål og andre myndigheder. Men så snart disse store anlægsopgaver er overstået, vil behovet for, at disse ting koordineres, også være mindre, end det er i dag.

På det økonomiske område mener jeg det er værd at understrege, at de meget store beløb, vi taler om i forbindelse med disse selskabers aktivitet, gør det nødvendigt, at regeringen har en påvirkningsmulighed over for selskabets afgørende beslutninger og finansieringen af dem. Den mulighed, at regeringen skulle kunne sende anmodninger om lånegarantier andre steder hen end til sig selv, eksisterer jo ikke, når vi ser på det reelle. Det er kun regeringen, der vil være i stand til at garantere lånoptagelsen og finan-

[Energiministeren]

sieringen af de kommende års store aktiviteter. Det er en væsentlig baggrund for, at regeringen ikke kan løsrive forbindelsen mellem muligheden for at påvirke selskabets beslutninger og ansvaret.

(Kort bemærkning).

Poul Nielson (S):

Det skal nok passe, at det hele ikke skal over ministerens skrivebord, men det fremgår af afslutningen på de generelle bemærkninger til lovforslaget, at der er en del andre skriveborde, hvis indretning og udvidelse er under overvejelse netop med henblik på at kunne tage den større arbejdsmængde, der følger af en øget direkte statsstyring, som der lægges op til.

§ 8 en gang til. Realiteten i den er, at man ønsker at skaffe sig adgang til – ud over det, kulbrinteskatten allerede giver – at tage penge, når der overhovedet kommer penge i daterselskabet. Det mener jeg er det samme som at spænde ben for selskabets og koncernens mulige fremtidsudvikling, og det er det, der er sigtet med det.

Energiministeren (Enggaard):

Jeg tror, vi eventuelt skal fortsætte denne diskussion i forbindelse med udvalgsarbejdet, men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at kulbrintebeskatningen, som hr. Poul Nielson fremhæver som en mulighed, samfundet har for at kunne trække et sådant overskud ud, jo forudsætter, at der ikke i forbindelse med efterforskning eller indvinding anvendes midler, idet disse som bekendt modregnes i forbindelse med kulbrintebeskatningen.

Så hvis man tænker sig – og det kan jeg forstå på hr. Poul Nielsons forskellige udtalelser – at overskuddet fra olierøret kunne anvendes i forbindelse med efterforskning og indvindingsaktivitet, så ville der netop ikke komme nogen kulbrintebeskatning fri til samfundet.

Annelise Gotfredsen (KF):

Jeg synes godt, jeg for fuldstændighedens skyld vil gøre opmærksom på, at jeg ikke fik svar fra hr. Poul Nielson på, om hans udtalelser om olieafgiften var for egen regning, eller om den socialdemokratiske gruppe bakkede op.

(Kort bemærkning).

Poul Nielson (S):

Det skyldes alene, at jeg har ladet mig distrahere af den dagsorden, vi har her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 87:

Forslag til lov om Dansk Olie & Naturgas A/S.

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.

(Fremsat 14/12 82).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Energiministeren (Enggaard):

Jeg vil gerne første anerkende den interesse, som forslagsstillerne har vist ved at udarbejde deres eget lovforslag, og give udtryk for, at jeg deler forslagsstillernes opfattelse at, at der her er tale om et væsentligt lovgivningsanliggende, som kræver en indgående behandling her i tinget. Det er også mit håb, at den åbne holdning til spørgsmålet, som forslagsstillerne har tilkendegivet i forbindelse med lovforslagets fremsættelse, fortsat vil kunne være til stede, sådan at den kommende udvalgsbehandling af de to forslag, der er fremsat, vil kunne få et godt og sagligt forløb.

Det er min opfattelse, at der næppe består de store forskelle mellem regeringens og forslagsstillernes intentioner med hensyn til at opnå parlamentarisk indseende med D.O.N.G. på en hensigtsmæssig måde. Der må også siges at være en fælles forståelse af